

[Gemeente Waalre](#)

Accountantsverslag over het boekjaar 2018

**Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Waalre
Postbus 10000
5580 GA WAALRE**

Datum: 3 juni 2019

**Onderwerp:
CONCEPT - Accountantsverslag
2018**

**Ons kenmerk:
30001301-020519**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2018. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2018, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Waalre.

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 11 juni 2019 met uw auditcommissie besproken.

Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2018. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Met vriendelijke groet,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

drs. R.A.D. Knoester RA

INHOUDSOPGAVE

1. Kernpunten van de controle
2. Decentralisaties overheid
3. Grondexploitaties
4. Voorzieningen
5. Analyse vermogen en resultaat
6. Interne beheersing
7. Vennootschapsbelasting
8. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole

Bijlagen

- A: Niet-gecorrigeerde controleverschillen
- B: Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening
- C: Disclaimer en beperking in gebruik

1 KERNPUNTEN VAN DE CONTROLE

1.1 Controleverklaring	<p>De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In het najaar van 2018 hebben wij de interim-controle verricht, die gericht is op de processen binnen de gemeente. De interimcontrole hebben wij afgesloten met een managementletter.</p> <p>De controle in het voorjaar 2019 is gericht op de jaarrekening zelf. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een xxxx controleverklaring bij de jaarrekening 2018. Deze controleverklaring hebben wij u op xx xxx 2019 separaat toegezonden.</p>
1.2 Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2018. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2018 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>
1.3 Vermogen en resultaat	<p>Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 85.000 positief versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 0. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstand)vermogen. In de jaarrekening (hoofdstuk 'jaarrekening 2018 in één overzicht') heeft het College de belangrijkste wijzigingen toegelicht.</p>
1.4 Onafhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de gemeente Waalre en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. • Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente Waalre, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. • Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

<p>1.5 Sociaal Domein</p>	<p><u>Kosten jeugdwet en Wmo nieuwe taken</u> Inzake de kosten Jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente Waalre voornamelijk op productieverantwoordingen van zorgaanbieders welke zijn voorzien van een controleverklaring. Van een aantal zorgaanbieders is geen controleverklaring ontvangen of is geen goedkeurend oordeel opgenomen in de controleverklaring. Dit leidt tot een onzekerheid van € 671.900 bij jeugdzorg en € 54.200 bij WMO.</p> <p><u>PGB-budget</u> De gemeente Waalre heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Op basis van een opgave vanuit het SVB is er vanuit hun accountantscontrole een maximale onzekerheid van € 260.660 ten aanzien van de prestatievering. Deze onzekerheid is meegenomen in de foutenevaluatie.</p>																																
<p>1.6 Grondexploitaties</p>	<p>De gemeente Waalre heeft de exploitatieberekeningen van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2018 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld of de uitgangspunten aanvaardbaar zijn.</p> <p>De waarde van de balanspost voorraden per eind 2018 in de balans van de gemeente Waalre bedraagt € 2,1 miljoen. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:</p> <table border="1" data-bbox="537 710 1971 1029"> <thead> <tr> <th>(bedragen x € 1.000)</th> <th>Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten</th> <th>Genomen verlies</th> <th>Boekwaarde (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Centrumplan Waalre Dorp</td> <td>€ 943</td> <td>€ 652</td> <td>€ 291</td> </tr> <tr> <td>Waalre Noord fase 1 en 2</td> <td>€ 2.819</td> <td></td> <td>€ 2.819</td> </tr> <tr> <td>Eikenlaan/ Berkenlaan</td> <td>(€ 619)</td> <td></td> <td>(€ 619)</td> </tr> <tr> <td>Ekenrooisestraat</td> <td>(€ 274)</td> <td></td> <td>(€ 274)</td> </tr> <tr> <td>De Bleeck</td> <td>€ 36</td> <td></td> <td>€ 36</td> </tr> <tr> <td>Trolliuslaan e.o.</td> <td>€ 7</td> <td>€ 198</td> <td>(€ 191)</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>€ 2.912</td> <td>€ 850</td> <td>€ 2.062</td> </tr> </tbody> </table> <p>Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het college zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitaties.</p>	(bedragen x € 1.000)	Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten	Genomen verlies	Boekwaarde (x € 1.000)	Centrumplan Waalre Dorp	€ 943	€ 652	€ 291	Waalre Noord fase 1 en 2	€ 2.819		€ 2.819	Eikenlaan/ Berkenlaan	(€ 619)		(€ 619)	Ekenrooisestraat	(€ 274)		(€ 274)	De Bleeck	€ 36		€ 36	Trolliuslaan e.o.	€ 7	€ 198	(€ 191)	Totaal	€ 2.912	€ 850	€ 2.062
(bedragen x € 1.000)	Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten	Genomen verlies	Boekwaarde (x € 1.000)																														
Centrumplan Waalre Dorp	€ 943	€ 652	€ 291																														
Waalre Noord fase 1 en 2	€ 2.819		€ 2.819																														
Eikenlaan/ Berkenlaan	(€ 619)		(€ 619)																														
Ekenrooisestraat	(€ 274)		(€ 274)																														
De Bleeck	€ 36		€ 36																														
Trolliuslaan e.o.	€ 7	€ 198	(€ 191)																														
Totaal	€ 2.912	€ 850	€ 2.062																														

1.7 Voorzieningen	<p>Toereikendheid van voorzieningen, zoals opgenomen in de jaarrekening, is een belangrijk toetspunt in onze controle. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden die de verslagingswetgeving voor de gemeente (BBV) daaraan stelt. Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt dat de voorzieningen toereikend zijn.</p> <p>In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle van de voorzieningen en geven wij enkele aandachtspunten.</p>																														
1.8 Goedkeurings- en rapporteringstolerantie	<p>De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2018 is € 384.000, gebaseerd op de gerealiseerde cijfers over 2018.</p> <p>Deze materialiteit vloeit voort uit het door de gemeenteraad d.d. 5 februari 2019 vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijk voorgeschreven minimumvereisten.</p> <table border="1" data-bbox="539 544 1980 895"> <tr> <td colspan="3">Goedkeuringstoleranties</td> </tr> <tr> <td>Fouten</td> <td>1% van de totale lasten</td> <td>€ 384.000</td> </tr> <tr> <td>Onzekerheden</td> <td>3% van de totale lasten</td> <td>€ 1.152.000</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Rapporteringstoleranties</td> </tr> <tr> <td>Fouten</td> <td></td> <td>€ 39.000</td> </tr> <tr> <td>Onzekerheden</td> <td></td> <td>€ 39.000</td> </tr> <tr> <td>Realisatie fouten en onzekerheden</td> <td>Getrouwheid</td> <td>Rechtmatigheid</td> </tr> <tr> <td><i>Zie bijlage A van deze rapportage</i></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Fouten</td> <td>€ 253.000</td> <td>€ 253.000</td> </tr> <tr> <td>Onzekerheden</td> <td>€ 986.760</td> <td>€ 986.760</td> </tr> </table> <p>De totale omvang van de fouten en onzekerheden is lager dan de tolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten (€ 384.000 respectievelijk € 1.152.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.</p>	Goedkeuringstoleranties			Fouten	1% van de totale lasten	€ 384.000	Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 1.152.000	Rapporteringstoleranties			Fouten		€ 39.000	Onzekerheden		€ 39.000	Realisatie fouten en onzekerheden	Getrouwheid	Rechtmatigheid	<i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>			Fouten	€ 253.000	€ 253.000	Onzekerheden	€ 986.760	€ 986.760
Goedkeuringstoleranties																															
Fouten	1% van de totale lasten	€ 384.000																													
Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 1.152.000																													
Rapporteringstoleranties																															
Fouten		€ 39.000																													
Onzekerheden		€ 39.000																													
Realisatie fouten en onzekerheden	Getrouwheid	Rechtmatigheid																													
<i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>																															
Fouten	€ 253.000	€ 253.000																													
Onzekerheden	€ 986.760	€ 986.760																													

2 DECENTRALISATIES OVERHEID

2.1 Bevindingen sociaal domein	<p>Het college van de gemeente Waalre is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Bij het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en tal van zorgaanbieders. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen. Dit uit zich in de volgende bevindingen:</p> <p><u>Verstrekking van de persoonsgebonden budgetten (PGB's):</u> Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van de SVB is afgegeven, dat er geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. De gemeente heeft onvoldoende aanvullende werkzaamheden uitgevoerd teneinde de prestatielevering hiervan vast te stellen. Als gevolg hiervan is er sprake van een onzekerheid van € 260.660 (€ 81.734 jeugd en € 178.926 WMO). De onzekerheid is lager dan de rapportage tolerantie, derhalve is dit niet meegenomen in onze evaluatie van controleverschillen.</p> <p><u>Zorg in natura jeugd en WMO</u> De gemeente Waalre is zelf verantwoordelijk voor het verzamelen en analyseren van de verantwoordingsinformatie (productieverantwoordingen en controleverklaringen) van regionaal ingekochte jeugdzorg en WMO. De gemeente heeft hiervoor afspraken gemaakt over de wijze waarop en het tijdstip van het aanleveren van deze verantwoordingsinformatie. Een aantal zorgaanbieders hebben geen controleverklaringen aangeleverd. Om de jaarrekening af te kunnen wikkelen, zijn de uitgaven aan deze aanbieders als onzeker meegenomen in onze evaluatie van niet-gecorrigeerde controleverschillen, evenals de uitgaven aan zorgaanbieders die geen goedkeurende controleverklaring hebben verkregen. Dit betekent dat wij in onze evaluatie een onzekerheid van € 54.200 voor WMO hebben meegenomen en € 671.900 voor jeugd.</p>
2.2 Eigen bijdrage CAK	<p>Cliënten zijn op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK is om o.a. privacy redenen beperkt en daarom ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Waalre heeft deze onzekerheid conform landelijke afspraken in de jaarrekening toegelicht. Deze onzekerheid nemen wij (conform landelijke afspraken) niet mee in de foutevaluatie.</p>

3 GRONDEXPLOITATIES

3.1 Samenvatting	<p>Wij hebben de grondexploitatie 2018 beoordeeld en onze bevindingen zijn in deze paragraaf opgenomen. Samenvattend concluderen wij:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De gemeente Waalre heeft voor alle BIE (bouwgronden in exploitatie) een individueel en geactualiseerd exploitatieplan opgesteld; 2) Er zijn door de Raad in 2018 twee grondexploitaties geopend; 3) In 2018 is voor € 1 miljoen winst genomen op basis van de ‘percentage of completion’ methode. 																																																
3.2 Projectbegroting	<p>De gemeente Waalre heeft evenals voorgaande jaren projectbegrotingen opgesteld die inzicht geven in de verwachte kosten en opbrengsten per project. De kostenstijgingen zijn geschat op 2,5%, de stijging van de opbrengsten bedraagt 0%. Er is overeenkomstig vorig jaar <u>geen</u> rekening gehouden met rente. Wij zijn van mening dat de projectbegrotingen zijn gebaseerd op valide uitgangspunten, die niet zijn aangepast ten opzichte van vorig jaar.</p>																																																
3.3 Ontwikkeling grondexploitaties in 2018	<p>De bouwgronden in exploitatie (grondexploitaties) van de gemeente hebben zich in 2018 als volgt ontwikkeld:</p> <table border="1" data-bbox="481 813 1825 1165"> <thead> <tr> <th>Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)</th> <th>Beginbalans 1 januari 2018</th> <th>Vermeerderingen (uitgaven)</th> <th>Verminderingen (ontvangsten)</th> <th>Verliesvoorziening</th> <th>Eindbalans 31 december 2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Centrumplan Waalre Dorp</td> <td>€ 1.028</td> <td>€ 538</td> <td>€ 623</td> <td>€ 652</td> <td>€ 291</td> </tr> <tr> <td>Waalre Noord fase 1 en 2</td> <td>€ 4.506</td> <td>€ 1.047</td> <td>€ 2.734</td> <td>-</td> <td>€ 2.819</td> </tr> <tr> <td>Eikenlaan / Berkenlaan</td> <td>€ 31</td> <td>€ 214</td> <td>€ 864</td> <td>-</td> <td>(€ 619)</td> </tr> <tr> <td>Ekenrooisestraat</td> <td>(€ 794)</td> <td>€ 1.043</td> <td>€ 523</td> <td>-</td> <td>(€ 274)</td> </tr> <tr> <td>De Bleeck</td> <td>-</td> <td>€ 36</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>€ 36</td> </tr> <tr> <td>Trolliuslaan e.o.</td> <td>-</td> <td>€ 7</td> <td>-</td> <td>€ 198</td> <td>(€ 191)</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>€ 4.771</td> <td>€ 2.885</td> <td>€ 4.744</td> <td>€ 850</td> <td>€ 2.062</td> </tr> </tbody> </table> <p><u>Centrumplan Waalre Dorp</u> Voor de grex wordt een verlies verwacht van € 705.000. Voor dit verwachte verlies is in de jaarrekening een voorziening opgenomen. De voorziening is overeenkomstig het BBV in mindering gebracht op de boekwaarde van de grondexploitaties in de balans.</p>	Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	Beginbalans 1 januari 2018	Vermeerderingen (uitgaven)	Verminderingen (ontvangsten)	Verliesvoorziening	Eindbalans 31 december 2018	Centrumplan Waalre Dorp	€ 1.028	€ 538	€ 623	€ 652	€ 291	Waalre Noord fase 1 en 2	€ 4.506	€ 1.047	€ 2.734	-	€ 2.819	Eikenlaan / Berkenlaan	€ 31	€ 214	€ 864	-	(€ 619)	Ekenrooisestraat	(€ 794)	€ 1.043	€ 523	-	(€ 274)	De Bleeck	-	€ 36	-	-	€ 36	Trolliuslaan e.o.	-	€ 7	-	€ 198	(€ 191)	Totaal	€ 4.771	€ 2.885	€ 4.744	€ 850	€ 2.062
Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	Beginbalans 1 januari 2018	Vermeerderingen (uitgaven)	Verminderingen (ontvangsten)	Verliesvoorziening	Eindbalans 31 december 2018																																												
Centrumplan Waalre Dorp	€ 1.028	€ 538	€ 623	€ 652	€ 291																																												
Waalre Noord fase 1 en 2	€ 4.506	€ 1.047	€ 2.734	-	€ 2.819																																												
Eikenlaan / Berkenlaan	€ 31	€ 214	€ 864	-	(€ 619)																																												
Ekenrooisestraat	(€ 794)	€ 1.043	€ 523	-	(€ 274)																																												
De Bleeck	-	€ 36	-	-	€ 36																																												
Trolliuslaan e.o.	-	€ 7	-	€ 198	(€ 191)																																												
Totaal	€ 4.771	€ 2.885	€ 4.744	€ 850	€ 2.062																																												

Trolliuslaan e.o.

Voor de grex wordt een verlies verwacht van € 214.000. Voor dit verwachte verlies is in de jaarrekening een voorziening opgenomen. De voorziening is overeenkomstig het BBV in mindering gebracht op de boekwaarde van de grondexploitaties in de balans.

3.4 Tussentijdse winstneming

In de notitie grondexploitaties van de commissie BBV is het volgende opgenomen: “Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de complexen Waalre Noord fase 1 en 2, Eikenlaan / Berkenlaan en Ekenrooisestraat is vastgesteld dat het resultaat voldoende betrouwbaar geschat kan worden of voldoende realisatie heeft plaats gevonden om winstneming mogelijk te maken. Voor voorgenoemde exploitaties is door de gemeente winst genomen. Door de commissie BBV is de volgende berekening voorgeschreven, op basis van percentage of completion methode:

$$Te\ nemen\ winst = \frac{gerealiseerde\ lasten}{totaal\ geplande\ lasten} * \frac{gerealiseerde\ baten}{totaal\ geplande\ baten} * verwacht\ resultaat$$

Door de gemeente is bij de berekening van de tussentijdse winst in het boekjaar de in voorgaande jaren verantwoorde winst toegevoegd aan gerealiseerde lasten en totale lasten. Conform het besluit ruimte ontwikkeling art 6.2.4 is het echter niet mogelijk winst toe te rekenen tot de lasten. Als gevolg hiervan wijzigt de verhouding tussen gerealiseerde lasten en totaal geplande lasten, waardoor de tussentijdse winstbepaling voor 2018 niet juist is berekend. Het verschil in winstneming is als volgt:

Grond exploitatie	Opgenomen winst in jaarrekening	Winst volgens regelgeving	Vershil
Waalre Noord fase 1 en 2	€ 411.000	€ 315.000	€ 95.000
Eikenlaan / Berkenlaan	€ 137.000	€ 133.000	€ 4.000
Ekenrooisestraat	€ 686.000	€ 532.000	€ 154.000
Totaal	€ 1.234.000	€ 980.000	€ 253.000

De afwijking tussen de verantwoorde winst in de jaarrekening en de winst conform regelgeving is opgenomen in de fouten evaluatie (fout van € 253.000).

4 VOORZIENINGEN

4.1 Voorzieningen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Waalre toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek vastgesteld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Enkele voorzieningen lichten wij toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten of vanwege de bijzondere situatie:

Voorziening riolering

Conform de notitie riolering 2014 van de Commissie BBV dient de gemeente een voorziening te vormen, aangezien de gemeente middels de tarieven van de rioolheffing gelden reserveert die hoofdzakelijk bestemd zijn voor vervanging van riolering. De gemeente heeft conform de regelgeving een voorziening van € 12,6 miljoen gevormd.

Voorziening pensioen wethouders

Deze voorziening heeft per ultimo 2018 een stand van € 3,2 miljoen. Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze worden zijn gemaakt door RAET. Bij het opstellen van de berekeningen gebruikt RAET de volgende parameters:

Berekeningsdatum: 31 december 2018
Rekenrente: 1,577%
Sterftetabel: GBM/GBV 2010/2015
Leeftijdsterugstelling: Man: 5 jaar, Vrouw: 1 jaar

De berekeningsdatum en gebruikte rekenrente zijn in lijn met de van toepassing zijnde verslaggevingsrichtlijnen. Ten aanzien van de gebruikte sterftetabel is een meer recente tabel beschikbaar (GMB/GBV 2012/2017). Bij navraag bij RAET blijkt dat bij het gebruik van de recente sterftetabel (2012-2017) er sprake zou zijn van een afwijking van 1%. Voor de gemeente Waalre betekent dit dat de voorziening mogelijk voor een bedrag van € 32.000 (1% van de stand per 31 december 2018) te laag is verantwoord. De omvang hiervan is lager dan de rapporteringstolerantie en is derhalve niet in onze foutenevalautatie meegenomen.

5 ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT

5.1 Eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).

Verloopoverzicht van de reserves	(x € 1.000)
Eigen vermogen per 1 januari 2018	€ 11.878
De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	€ 36.899
De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	€ 37.220
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	(€ 321)
Toevoegingen aan reserves (gedurende het jaar heeft de Raad besloten gelden te reserveren)	+ € 1.187
Onttrekkingen aan reserves (gedurende het jaar heeft de Raad besloten gelden te onttrekken)	(€ 1.593)
Saldo toevoegingen/ onttrekkingen reserves (er is meer onttrokken aan de reserves dan er in gestort)	(€ 406)
Gerealiseerd resultaat	€ 85
Eigen vermogen per 31 december 2018	€ 11.557

Het eigen vermogen van uw gemeente zijn in 2018 met een bedrag van € 0,3 miljoen afgenomen. Dit komt overeen met het saldo van baten en lasten (exclusief mutaties in bestemmingsreserves) zoals dat is verantwoord in de programmarekening. Het resultaat voor aanvullende resultaatbestemming bedraagt € 85.000 positief. In de balans is dit afzonderlijk onder het eigen vermogen gepresenteerd (“Resultaat voor resultaatbestemming”).

<p>5.2 Financiële positie</p>	<p>Inclusief het onverdeelde resultaat 2018 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2018 € 11,5 miljoen. Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een daling van € 0,3 miljoen.</p> <p>De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2018 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 27% waarmee de minimale norm van 20% van de VNG ruimschoots is behaald.</p> <p>De netto schuldquote bedraagt 20%. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. De ratio is gedaald ten opzichte van vorig jaar, wat ook begroot was. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de gestelde norm.</p> <p><i>Conclusie</i> De gemeente Waalre beschikt over een gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers op te vangen.</p>												
<p>5.3 Weerstandsvermogen</p>	<p>Om te bepalen of de financiële positie van de gemeente toereikend is, dienen naast het eigen vermogen ook de risico's en de impact van deze risico's te worden beoordeeld. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing (paragraaf B). De risico's worden binnen de gemeente Waalre periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2018 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen, dit laat zich als volgt samenvatten:</p> <table border="1" data-bbox="474 778 1986 885"> <thead> <tr> <th>(x € 1.000)</th> <th>Structureel</th> <th>Incidenteel</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Weerstandscapaciteit</td> <td>€ 1.500</td> <td>€ 10.740</td> <td>€ 12.240</td> </tr> <tr> <td>Risico's</td> <td></td> <td></td> <td>€ 1.893</td> </tr> </tbody> </table> <p>De integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2018 heeft op een adequate wijze plaatsgevonden. De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) is 6,5, wat volgens de norm 'uitstekend' is.</p>	(x € 1.000)	Structureel	Incidenteel	Totaal	Weerstandscapaciteit	€ 1.500	€ 10.740	€ 12.240	Risico's			€ 1.893
(x € 1.000)	Structureel	Incidenteel	Totaal										
Weerstandscapaciteit	€ 1.500	€ 10.740	€ 12.240										
Risico's			€ 1.893										

6 INTERNE BEHEERSING

6.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2017

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in oktober/ november 2018 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in managementletter van 9 januari 2019 ten behoeve van het college.

Uit onze interim-werkzaamheden blijkt dat de gemeente haar zaken beheersmatig op orde heeft, voor zover wij dat beoordelen in het licht van de jaarrekeningcontrole. Voor ons betreft hebben wij alle bijzonderheden die wij geconstateerd hebben gerapporteerd.

De onderwerpen met betrekking tot de jaarrekening zijn voortvarend opgepakt en (in onderling overleg) afgewikkeld.

De onderwerpen met betrekking tot procesverbeteringen hebben wij een prioriteitsstelling en een tijdsplan van afwikkeling meegegeven. Wij adviseren de gemeente deze onderwerpen gedurende de uitvoering te monitoren en de voortgang te bewaken.

Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar de genoemde managementletter d.d. 9 januari 2019.

7 VENNOOTSCHAPSBELASTING

7.1 Vennootschaps- belasting

Met ingang van 2016 vallen gemeenten (voor bepaalde activiteiten onder bepaalde voorwaarden) onder de werking van de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb). Deze wijziging is ingevoerd om publiekrechtelijke lichamen op dezelfde wijze te behandelen als private organisaties. Uw gemeente heeft de activiteiten geïnventariseerd die (mogelijk) belastingplichtig worden als gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting.

Vervolgens heeft de gemeente deze activiteiten nader geanalyseerd, waarbij de gemeente gemotiveerd heeft aangegeven of, en in welke mate, de vennootschapsbelasting van toepassing is. Dit heeft geleid tot het opnemen van een vpb last van € 51.555 in de jaarrekening 2018.

De last vennootschapsbelasting in de jaarrekening is bepaald in samenwerking met externe fiscalisten. De ingenomen standpunten kunnen mogelijk nog leiden tot discussies tussen fiscalisten en de Belastingdienst, waardoor de uitkomsten niet zonder meer duidelijk zijn. Dit heeft mogelijk nog effect op het door de gemeente te betalen bedrag.

Pas na een eventuele afstemming met de Belastingdienst of op het moment de definitieve aanslag wordt vastgesteld zal blijken of en in hoeverre de fiscus de door de gemeente gevolgde standpunten overneemt. Om die reden kan de in de jaarrekening bepaalde belastinglast achteraf nog aan verandering onderhevig zijn. Desalniettemin zijn wij en het college van mening dat de vennootschapsverplichting, uitgaande van de nu beschikbare informatie, juist is verantwoord in de jaarrekening.

8 OVERIGE BEVINDINGEN CONTROLE JAARREKENING

8.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving	<p>In de jaarrekening 2018 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt.</p> <p>De gemeente heeft de jaarrekening verder aangepast conform de wijzigingen in het BBV, waaronder het toevoegen van de verplichte bijlage met de taakvelden.</p>
8.2 Bevestiging van het college	<p>Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.</p>
8.3 beperking in reikwijdte van de controle	<p>Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het college van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.</p>
8.5 Normering topinkomens (WNT)	<p>De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 181.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.</p> <p>Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2018 voor de topfunctionarissen (de (interim)gemeentesecretaris en (plaatsvervangend)griffier) en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.</p> <p><u>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</u></p> <p>In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel</p>

	of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.
8.6 Single Information Single Audit (SiSa- Bijlage)	<p>De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door de gemeente Waalre. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2017 en de aangeleverde informatie van de gemeente Eindhoven.</p> <p>Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd.</p> <p>Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2018 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.</p>

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2017	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

<p>8.7 Fraude als onderdeel van de accountantscontrole</p>	<p>In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.</p> <p>Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente Waalre. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken.</p> <p>Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.</p> <p>Conclusie: Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2018 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.</p>
<p>8.8 Begrotingsrechtmatigheid</p>	<p>De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.</p> <p>Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. Dit hoeft niet zo te zijn indien:</p>

1. kostenoverschrijdingen zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten,
2. kostenoverschrijdingen ontstaan bij opheffing van open einde regelingen.
3. kostenoverschrijdingen ontstaan door nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder geconstateerd na het boekjaar.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op vijf programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten geconstateerd, welke de rapportagetolerantie overschrijden. Deze zijn in de tabel hierna opgenomen:

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig telt wel mee
Sociale voorzieningen	€ 217.000	V	
Jeugdhulp	€ 130.000	V	
Milieu en duurzaamheid	€ 97.000	V	
Algemeen bestuur	€ 35.000	V	
Ruimtelijke ontwikkeling en economie	€ 2.278.000	V	

De overschrijdingen op de programma's sociale voorzieningen en jeugdhulp zijn het gevolg van open einde regelingen. Als gevolg hiervan worden deze niet opgenomen in het oordeel.

Tegenover de lastenoverschrijding op de programma's ruimtelijke ontwikkeling en algemeen bestuur staat een vrijval van de voorzieningen afvalverwijdering en –verwerking en pensioenverplichting. Deze voorzieningen zijn gevormd om de schommelingen in de lasten ten aanzien van respectievelijk afvalverwijdering en –verwerking (programma milieu en duurzaamheid) en pensioenverplichtingen (programma algemeen bestuur) te egaliseren. Op grond hiervan zijn de overschrijdingen op deze programma's ook niet meegenomen in ons oordeel.

Tot slot is een overschrijding aanwezig van de lasten in programma ruimtelijke ontwikkeling en economie met een totaal van € 2.278.000. De overschrijding wordt veroorzaakt door de uitvoering van de grondexploitaties, welke een overschrijding kent van € 2.319.000. Daartegenover staan direct gerelateerde baten van 5.905.000, welke 2.465.000 hoger zijn dan de begroting. Hierdoor is het begrotingstekort geheel gedekt door aanvullende baten en wordt de overschrijding niet meegenomen in ons oordeel.

8.9 Betrouwbaarheid en continuïteit van

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

**de automatiserings-
omgeving**

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.	n.v.t.
Grond exploitatie	€ 253.000	€ 253.000
Totaal fouten	€ 253.000	€ 253.000
Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
PGB	€ 260.660	€ 260.660
ZiN	€ 726.100	€ 726.100
Totaal onzekerheden	€ 986.760	€ 986.760

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

De totale omvang van de fouten en onzekerheden is lager dan de tolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten (€ 384.000 respectievelijk € 1.154.000).

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Waalre in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Overige dienstverlening Astrium

Controle van enkele subsidieverantwoordingen.

Bijlage C – Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de gemeente Waalre en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

WWW.ASTRUMOVERHEIDSACCOUNTANTS.NL